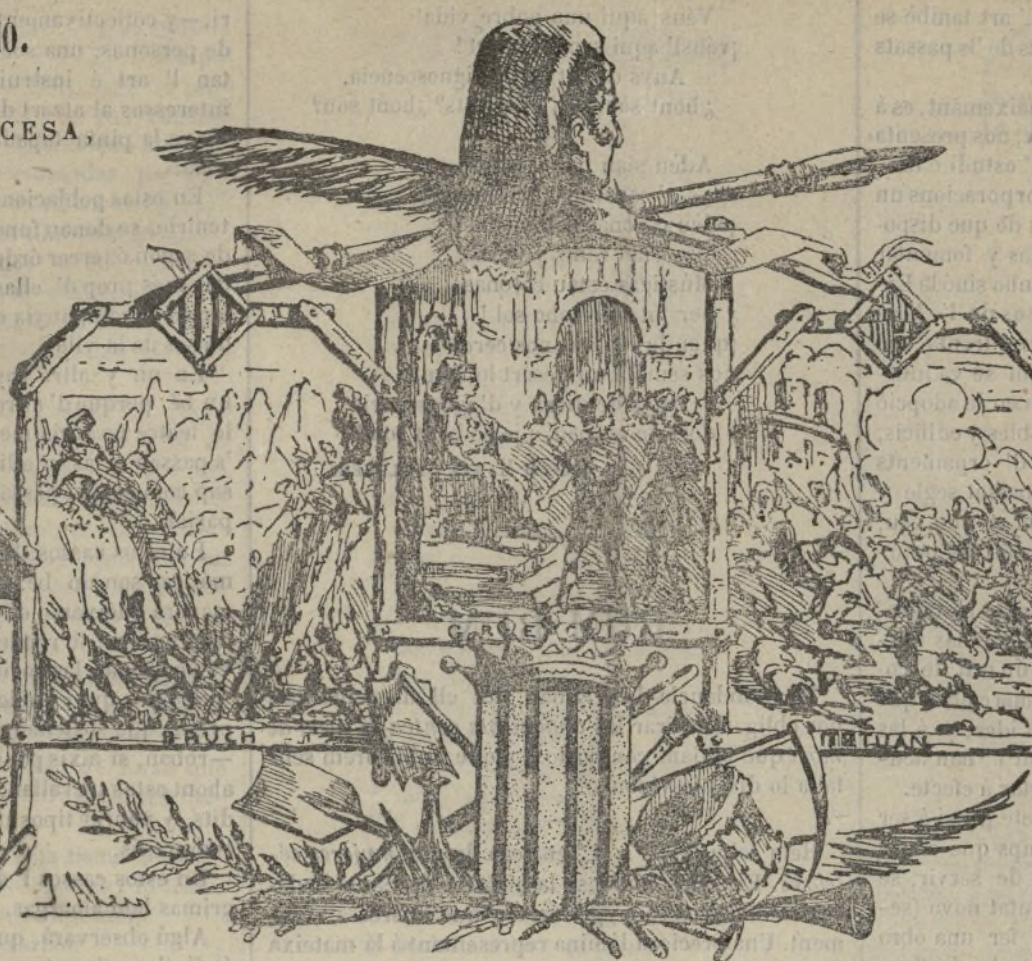

DIRECCIO Y REDACCIO.

CARRER DE LA PRINCESA,

número 1, pis 2.

2 cuartos.

ADMINISTRACIO.

LLIBRERIA DE EUDALT PUIG,

Plassa Nova, núm. 5.

2 cuartos.

ANUNCIS

A PREUS LA BARRETINA. CIENCIAS
EQUITATIUS. Y ARTS.

SEMMANARI POPULAR.

SUMARI

DE LAS MATERIAS QUE CONTÉ AQUEST NÚMERO.

Conferencias religiosas, per Antoni Duran y Roca, Pbr.—*Un projecte*, per A. Aulestia y Pijoan.—*Anys perduts*, per Joseph Martí y Falguer.—*Rum, Rum*, per F.—*L'art y las societats dramàtiques*, per F. Ubach y Vinyeta.—*La nina de las violas*, per Francisco Mañel Pau.—*Javier Ramirez*, per A. Serra.—*Solucions á la Xarada y al Geroglífich del número passat*.—*Xaradeta*, per X.—*Geroglífich*.—*FOLLETÍ: La Joyas de la Roser*, per Guadalupe Cortés Wighlen.

CONFERENCIAS RELIGIOSAS.

II.

IDEA DE LA MORT.

Pensar en la vida, sempre en la vida,—may en la mort—es torpesa, ja que tots los homens estèm destinats á morir.

La mort es la consecuencia de la vida, es la lògica de la naturalesa.

Tot lo que te principi sol tindrer fi, l'home ha tingut un principi, luego deu morir.

Y per altra part, ¿no 'ns es un be lo morir?...

La mort es per mí la tranquilitat del cos, la vida del ànima.

La materia no s' es feta pera ser inmortal, l' ànima si.

Rès me fa, donchs, la mort del cos, sabent que l' ànima no morirà.

Molts temen la hora de la mort.
Jo no la temo gens.

La mort m' ha de portar la felicitat que en va jo esperaria en aquest mon, la tranquilitat que no's pot loguar en la terra.

¡Quan dols es morir!...

Desgraciat de qui no creu en la inmortalitat de la ànima!...

Aquest no pot ser may felis.

Veritat es que si no hi creu, pot lograr la felicitat material usant de medis reprobables, pot enriqueixre robant y assassinant, pot gosar portant la deshonra per tot arreu,—mes ¿y la tranquilitat de la conciencia? ¿y la sombra del cadavre que sempre perseguix al assassino? ¿y la donsellà que pregunta á son fingit aimant, que n' ha fet de la sèva honra?

Lo qui desconeixen los principis fundamentals del cristianisme, no creu en l' altra vida, no lespera en rès ni creu en rès, ¿quin consol té despres, quan se recorda del mal que ha fet?

Ni tant sols li queda'l consol de la penitencia.

Quan deu sentir arribar l' hora de la mort, com deu trobar á faltar un Deu á qu' implorar clemència, pietat, compassió!...

Quan terrible li deu ser lo deixar d' existir...

Trista haurá sigut per ell la vida y trista serà també la idea de la mort.

¡Ditxos qui creu y espera!

Pera lo verdader cristià la mort es la vida, no es deixar de existir; lo verdader creyent de Cristo creu que deixa un mon plè d' espines pera anar á un mon plè de flors.

¡Trista es la vida, hermòs es morir!...

ANTONI DURAN Y ROCA PBR.

UN PROJECTE.

Encara que siguém los darrers, volém y devém dir alguna cosa en prò d' una idea que germinava en lo cap de tots los vèrs amants de las bellas arts y que ha pasat ara al estát de projecte. Nos referim al de la construcció d' un edifici destinat á exposició permanent d' objectes d' art.

S' observa, per fortuna, d' algun temps en aquesta part, en nostra Capital, un renaixement á un temps literari y artistich, que 'ns fa molt esperansar pera l' esdevenir,—y l' que 's déu atribuir, al menys en la primera d' aquellas formes, al nou rebròt de las lletres catalanas.

Això, y l' entusiasme que 'ns inspiran tots los adelantaments tan útils y honorosos com aquest pera nostra pàtria, —es lo que 'ns fà simpatizar particularment per aquest projecte.

Hem dit, y se 'ns permetràn dues paraules pera probarho, que l' modern renaixement català podia envaneixers d' haver desarrollat lo bon gust y l' foment en literatura,—y alegim ara qu' aquest millorament ha degut portar també profitosas consequencies al camp de las arts propiament ditas. Observis sinò, un poble que careix completament de notícias sobre sa historia y jamay han sonat en sa orella los noms dels héroes que la ennoblien; se 'l veurá abatut, sens vida, aixo es: sens arts, sens literatura, com lo viatger que trist y defallit camina per terres estranyas perque ningú li ha dat rahò de las fonts de crestallinas aigües que amagades entre lo fullatge lo deurian reanimar en son camí. Ara bè gahont trovarà un poble aqueixas desitjadas fonts, sinò en sa propia historia? ¿qui li donarà sinò ella la sava que ha de fer fructiferar l' arbre de sa vida? ¿y com

LA BARRETINA.

se li farà coneixer á n'aqueix mateix poble sa historia sens vestirla ab las galas literarias? L' art també se inspira en l' historia; sols los grans fets de 'ls passats temps lo fan sublim y casi divi.

La segona de las formas d' aquest renaixement, es á dir, lo que á n' aquest últim se refereix, nos presenta en los particulars, un marcat desitx d' estudi é imitació de las obras clàssiques,—y en las Corporacions un especial cuidament pera, ab los medis de que disponen, ferlas coneixer als novells artistas y fomentar son estudi entre totas las classes. Diguinho sinó la Exposició retrospectiva devuda als esforços de l' Acadèmia de Bellas Arts, la que visitaren trenta mil persones; pròviu lo bon gust que veyém se va infiltrant en totas las classes y que 's revela en la adopció de colors delicats y suaus pera los mobles y edificis, y en l' allunyament de la acumulació d' ornamentals que caracterisà lo barroquisme del passat segle y part del present; y proclamiu finalment en alta vèu, la mateixa iniciació d' aquest projecte, fill del entusiasme d' uns quans jovens.

Nosaltres, donchs, que travallém pera la restauració d' una literatura y una llengua que son las nostres,—no podém menys de alentar ab un crit de coratge als artistas adalits també d' una bona causa, que s' afanyan pera la realisació d' aquesta idea; y á las personas en general, que favorablement l' han acollida y que cooperan á que 's puga portar á efecte.

Lo que falta sols, es que lo tal projecte passí á ser prompte un fet, y que al mateix temps que ab la construcció del edifici que pera ell ha de servir, se dongui un element mes de vida á la ciutat nova (segons creyém se té pensat), se procuri fer una obra artisticament digna del objecte á que se la destina, cosa per desgracia no molt comuna en los moderns y principals edificis d' aquesta Capital.

A. AULESTIA Y PIJOAN.

ANYS PERDUTS.

Anys de ditxa y d' ignoscencia,
anys d' esperansa y d' amor,
per mes que os cerco, no us trobo
ni os ovirò pèr l' entorn.

Avans mon cor voltejavan
y omplian de ditxa 'l cor,
y si 'ls ells tenian llàgrimas
la ment tenia il-lussions.

Anys de ditxa y d' ignoscencia
¿hont sou, anys perduts? ¿hont sou?

—
¿Perqué no os puch torná á veurer
si sento vostres recorts?

—
¿Será que 'ls vèls d' anyoransa
m' ànima han cobert del tot?

—
¿Será que ma fantasia
axeca ja en va son vol?

—
¿Será que fuig l' esperansa
y ab ella havéu fugit tots?

Anys de ditxa y d' ignoscencia,
¿hont sou, anys perduts? ¿hont sou?

—
Fugiu, plahers de la vida,
fugiu, mentidas sou tots
que enverinéu los deliris
ab lo verí dels dolors.

—
Del desengany la gelada
tots mos ensomnis ha mort;
¡ amor y gloria! fantasmas,
reflectes d' un altre mon.

Anys de ditxa y d' ignoscencia,
¿hont sou, anys perduts? ¿hont sou?

—
¡ Ay que las horas passadas
hermosas y dolsas son!

—
¡ Ay qu' existeix la ventura
en l' ignoscencia tan sols!

—
¡ Ay que he tingut molts d' ensomnis

y cap d' ells veritat fou!
Véus aquí una pobre vida!
¡vèus! aquí sense conort!

Anys de ditxa y d' ignoscencia,
¿hont sou, anys perduts? ¿hont sou?

Adèu siau pera sempre,
anys d' esperansa y d' amor!

¡adèu coronas somniadas!

¡adèu rams y flors!

Mústigas estéu coronas

y per tot me trobo sol!

¡quan la realitat nos cerca

nos sembla un desert lo mon!

Anys de ditxa y d' ignoscencia,
dormiu en pau, ja sé hont sou!

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

RUM RUM.

La abundancia de original, tot ell de actualitat, nos obliga á retirar los arguments contra la pena de mort que teniam compostos, y que publicarérem sens falta lo disquete vinent.

Hem rebut la 4.ª y 5.ª entrega de *Las mujeres célebres*. En ellas comensa la historia de Santa Eularia, molt ben escrita, per cert, y que interessa vivament. Una preciosa lámina representant á la mateixa Santa acompaña la obra. La recomeném als lectors.

Doném las més expressivas gracias á *El faro bisbalense* per las frasses falagueras que 'ns dedica en sos dos números últims. Molt alegria 'ns causa y molt nos honra que un dels periódichs ab qui més simpatisém, nos dongui mostras de carinyo y fraternitat.

F.

L' ART Y LAS SOCIETATS DRAMÁTICAS.

No és ja per cert de quatre dias que, dels llavis de totas aquellas personas qu' estiman lo teatre que á tanta altura posaren Calderon, Lope, Molina y últimament Moratin,—sentim esclarar: lo teatre espanyol vá de caiguda, la flama de nostres ingenis s' apaixa, l' art agonisa.

—
¿Es cert aixó? nos atrevim á preguntar nosaltres.

Es cert. ¿Y com se compren? L' afició de la juventut al teatre és moltíssima; los que de una manera ó altra fan per seguir las petjades de Talma y de Latorre no son pochs, y no mancan per cert miralls que fent reflectir en plé segle XIX los raigs dels astres que brillaren en nostra escena en los segles XVII y XVIII, sostingan molt per sobre á la dels estrangers la fama del nostre teatre.

Magníficas y ben escritas produccions nos han donat los ingenis de la nostra època pera posar á ratlla seguida de la dels contemporans de Felip IV. Pér cert que no devem desdenyarnos de nombrar després de *La vida es Sueño* y *La Mojigata*,—*Los Amantes de Teruel* y *El tanto por ciento*, porque son produccions que com moltes altres—axis del teatre antic com del modern—son un dels mols títols de gloria que rejistra en las fullas de sos anals la nostra benvolguda Espanya.

Donchs, qu' és lo que hi podrà haber de cert en la caiguda de nostre teatre? d' ahont naixerá lo mal? d' ahont? De las societats dramáticas.

Las societats dramáticas en relació al art son un bé y son un mal.

Son un bé quan establertas en poblacions de poca importància, que per causas difícils de vencer no pot ningú, individualment, arriscarse á las even-

tualitats en que pot trobarse compromés un empressari,—y collectivament, aixó és, formant alguna apléch de personas, una societat sostenent lo teatre, fomentan l' art é instruint al poble sens' esposar sos interessos alatzart d' una fortuna, que no sense motiu se la pinta tapada d' ulls caminant sobre una roda.

En estas poblacions, si la societat es prou pera sostenirlo, se douan funcions periódicas per companyias de segon ó tercer ordre, vingudas de las ciutats situadas mes prop d' elles, y si possible aixó no és, se forma lo companyia de joves dels més triats y estudiados de la vila.

En un y altre cas las societats dramáticas son un bé, porque d' altra manera en las ditas poblacions lo teatre no seria mes que un nom, y las horas que 's passan, y las intelligencias que s' ocupan d' ell, qui sap com serian passadas, qui sap ab lo que s' ocuparian.

En estos cassos, ho torném á dir: las societats dramáticas son un bé, y l' art no pot per cert de cap manera queixarse d' ellas, pus que si bù no li creman enséns, li rendeixen un tribut qu' és de molt valor. ¿Quan las societats dramáticas son un mal?

Sempre qu' establertas en ciutats ahont hi ha empresas que sostenen verdaderas companyias de vers,—roban, si aixis pot dirse, los espectadors als teatres ahont estas treballan, pera ferlos sentir versos mal dits, y veurer tipos mal estudiats y situacions pitjor compresa.

En estos cassos l' art déu plorar, y déu plorar llàgrimas ben amargas.

Algú observarà, que l' públic de las ciutats ahont és fácil sentir actors de primera ratlla, may deixaran aquests pera sentir uns aficionats que tot lo mes que pugan tindrer, serán desitjs de fer alguna cosa; á n' aquests los hi respondrem, que, si la entrada dels teatres fòs franca, seria aixis, mes que no sentho, ja no,—y lo perque lo comprendréu sense cap mica d' esfors: los socis de la reunio A y los assiduos concurrents á la tertulia B, que per una petita cantitat portan tota la familia á una funció, en la que, per lo general, se fa memoria de l' art quanja de tot s' ha parlat, y altra cosa no trovan per matar l' estona.

En aquests cassos poden succeir dos casos: que la companyia siga de aficionats, ó que per una avenencia de la societat ab l' empresa, esta cedeixi á la primera en las nits de sus funcions, la sèva companyia de verdaders actors. En lo primer cas, no crèch qués tinga de dir, lo que las produccions qués pòsan en escena surtan malejadas, lo concepte que tota persona d' una mica de coneixement pot formarse dels autors y sobre tot, las moltas injurias que á l' art se fan.

En lo segon cas no sé si encara lo mal es pitjor. La entrada del teatre en los días de funció pública, té de prèu, parlém en general, dos rals; las localitats són altres dos rals, total quatre rals per persona. Ara afiguremnos que una familia, qués compon de marit y muller ab dos fillas, acostuma anar una vegada la semana al teatre, y 'ls costa la funció quatre pessetas. Creuen vostés que l' marit poguense fer sócio de alguna reunio dramática, en la que li donan una entrada de senyor y tres de senyora ab los seus correspondents assentos,—tot lo més per cinchó sis pessetas mensuals,—preferiria pagarne setze ó vint?

De cap manera. Veuen, per lo general, lo dimars ó be'l divendres, la funció que té de donar-se, igual interpretació dels actors en sos respectius papers, los mateixos trajes y lo mateix decorat escénich, y per acabarlo de engrebir, va al teatro los días en que no hi va la gent de baixa estofo.

La qüestió es clara y la tria no gayre duptosa. Ell disfruta de lo mateix que disfrutaria l' diumenge; las noyes per la rahó de qués ballan uns rigodons y un vals després de la funció, estan més contentas, y la mare, per la circumstancia de haberhi tres ó quatre joves, que ella diu de bona posició, que tiran alguns cumpliments á sus fillas, està més joyosa de la reunio que no sé que dirme 'n, y com se deixa fàcilment comprender, prefereixen tots molt més anar á veurer, las funcions de la societat que no las del diumenge ó altres días en que l' teatre es públich.

Ara tenint en compte que de famílies com aquesta ni ha mòltas; que les societats dramàtiques no són poques; —té de resultar, y es mòlt natural, que 'ls productes del teatre disminueixen de una cantitat bastant respectable, de lo que segueix que les produccions dels autors no són tan estimades, parlo pecuniariament, que aquests no trevallan ab tanta fé desde l' moment que han de travallar més per guanyar lo mateix que avans ab menos travall, pero ab més mérit, ne guanyavan,—y que últimament, l' art qu' es á lo que més se deuria atendre, y lo que més se deuria respectar, ne surt de tot aixó més que maltractat.

Poden per cap terme en estos cassos las societats dramàtiques fér gens de bē al art? No, hi ho dihem verament convensuts. Sols en lo únic cas qu' hem citat al principi d' est article, mereixen les ditas societats lo nostre assentiment; d' altra manera, las creyém inútils y perjudicials, pus que en qüestions d' art, sols que per art y per l' art se déu travallar, fent tota esclusió del interés, ja que aquest está enterament renyit ab ell.

Lo dia en que entré l' públic de las grans ciutats comensi á minvar aquesta fuga qu' hi ha avuy al dia per las societats dramàtiques, creyém que l' teatre tornará á n' aquell estat de vida y de forsa que tots los verdaders aymadors de nostras glorias literarias sentan que haji passat.

Á las horas podrém dir: no no, la flama de nos tres ingénis no s' apaga; l' art no agonisa; lo teatre espanyol encara es lo primer teatre del mon.

Demá fos, que á fé nos n' alegriam

F. UBACH Y VINYETA.

LA NINA DE LAS VIOLAS.

Als vidres de la finestra
La nina s' està mirant
Un pom de violas, que porta,
Al mitj del pit, com li escau.
Eix pomet va regalarli
Lo diumenge al serne al ball,
Lo baylet de la masia
De sos ulls enamorat.
Tot d' una dalt la finestra
Ne vèu caure un altre ram,
Un cavaller que passava
Dins sa cambra l' ha tirat.
La nineta ne trau prompte
Lo qu' en son pit du posat,
Y al posarse en lo pit l' altre,
Tira aquest finestra avall.
Després ne deixa sa cambra
Y fuig derrera l' cavall,
Qu' escumejant per la boca,
Lo cavaller fá trotar.
Mes lo cavall sens frè corre
Y may lo pot atrapar,
Y l' cavaller que l' cavalea
Ni tant sols d' ella fá cas.
Desfallida la nineta,
Senglotant en terra cau,
Y desfulla d' una en una
Las violas de son ram.
Quan n' ha cobradas las forsas
Se n' entorna dret al mas;
Per lo qu' ella á tots pregunta
Respóndrerlhi ningú sap.
—Lo baylet de la masia
Hont lo podria trobar?
Lo baylet de la masia?...
—Que s' es fet de mon aymant?

Plorosa s' tanca en sa cambra,
Tréu la cara al finestrat,
Passa un frare enllá de l' era...
La nineta llens un ay!

FRANCISCO MANEL PAU.

JAVIER RAMIREZ.

Hacer bien que Dios es Dios.

Qui es Javier Ramirez?...
Un home educat en la escola ilusoria, un infelis que s' feu la ilusió de creurers' que l' pais devia progressar, un insensat que tingué la ridícula pretensió de fer comprender al poble que tenia drets y deures, un malaventurat que volgué parlar de fraternitat y verdader Cristianisme, un ser digne de llástima que volgué tindrer per patria á tot lo mon.

Javier Ramirez es un boig.

Vejetava en lo terreno de las ilusiones, se pensá que los pobles estavan dormits, que jeyan en la inercia, y que se 'ls devia despertar.

Se figurá que l' poble se recordaria de las verdaderas máximas morals que ell li ensenyava, somniá en lo cambi complert de la naturalesa humana, somniá en lo despertament del home.

Pobre Ramirez! ; Estava boig!...

Cregué que los seus esforços en be de sos germans foran premiats, que los pobles li agrahirian son bon cel, que recordarian sas doctrinas, que cultivarian la veritat, la bellesa y lo be.

— 40 —

CAPITOL VII.

La primera edat.

Quan en Mateu torná á casa seva era dia clar.

Trová á la seva dona agenollada devant de una estampa de la Mare de Deu de Monserrat pintada ab colors molt vius y poch artístichs; pero que no per aixó inspiraba menos devoció á los de la casa.

Demunt de la caleixeria hi havia encés, en un candelero de llautó molt net y molt lluent, un tros de ciri del Monument. En la última Setmana Santa lo havian portat senser y ben adornat ab paper retallat á la parroquia pera il·luminar la sacrosanta urna y contribuir al brillo de la solemne funció; mes després havian tingut prou cuidado de pasar á recullir lo tros que sobrava, perque no era cosa de despreciar, sabent, com totom en lo poble, que encenentlo en casos senyalats lliurava als sembrats de la pedra, á las casas del llamp y als que en ell teman fé de pender mal y cap desgracia.

Entrá en Mateu, con dihem, á casa seva portant en brassos á la Roser y ab la seva sola presencia desaparegueren totas las anguiñas y temors que agitavan feya algunas horas lo sensible y atribuit cor de sa muller.

Marta, que aquet era lo seu nom, després que convensuda per lo accent de autoritat de son marit lo havia deixat anar en persecució dels saqueixadors de la vila y en defensa dels vehins, quedá com atontada un instant y no tardá en declararseli una reacció de amor envers aquell que era son tot en lo mon, la qual feu renaixer sas angustias y congojas.

En fantàsticas formes se li apareixian, com á Machbet sos animats remordiments, tots los perills que amenaçaven á en Mateu. Ja se'l figurava sent víctima del furor dels soldats francesos, mutilat y trossejat per 'ls sabres y bayonetes dels enemicichs, llenyat y

— 37 —

Lo airet fresh que allí se sentia y també la plegaria dirigida ab fé á Aquell de qui tot be dimana, calmaren los agitats esperits dels dos desgraciats y 'ls disposaren pera reflexions mes sensatas, que si no bastavan á treurer 'ls del perill, podian fer que l' arrostressen ab la enteresa y conformitat propia de homens.

Aixis fou que quan lo foch en son destructor viatje arrivá á apoderarse de la porta de la galeria y rugí de rabi al sentir la frescor de la nit y lo humit oreig que venia de la riera, no trová homens á qui la desgracia hagués convertit en ximples entregats al desespero y al plor, sino varons dignes que saben que no es deshonra caurer devant del mes fort.

En Mateu apretá fortlament contra son pit á la Roser y se agenollá dirigint al cel sos ulls y son ànima, pregant mes que per ell, per aquell infant que trovava la mort avans de haver pogut coneixer la vida.

En Bernat se creuhá de brassos y adelantá un pas cap á las flamas.
—Ja se ha acabat... murmurá.

En aquell moment un raig de inspiració divina il·lumina á en Mateu.

Los medis humans feya rato que se havian apurat tots. Sols en Deu podia quedar confiansa.

En Mateu era cristiá, y ho era de tot cor. Ja le hem vist com no s' havia descuidat de resar.

Pero fins á llavoras havia prenat per los morts, presuposant la impossibilitat de sortir ab vida de aquell apuro; pero ¿ Per qué al Deu que tot ho pot, no havia de demanarli lo que ja considerava perdut ?

—Mare de Deu del Socós! esclamá de repent com inspirat per la idea de que alló que tant malament se trovava podia tenir un bon fi per intervenció sobrenatural, Mare de Deu del Socós! apiadeuvos de aquells infelissos fills vostres que en cas tant apurat se veuen. Salvau del foch nostras vidas y jo vos prometo dedicar la meva al amparo de aquest angelet, que va á trovarse en la terra abandonada y sola. Jo fas vot de mirarla de aquí en devant com á filla y de educarla com esclava vostra!

Lo que Mateu demanava era un miracle. Y ¿ per qué no havia de ferlo la Providència en favor de un home honrat y temerós de Deu?

10 LAS JOYAS DE LA ROSER.

—Eixos pobles que ara dorman y que prompte despertarán, somniava ell, me respectarán, me venerarán al considerar que jó só un dels apóstols de la civilisació que mes he contribuit á son adelant moral y material; quan ells puguen veurer la inmensa distancia que hi deu haver entre las dues paraulas «ahir» y «avuy» sens dubte que reconeixerán mos serveys y m' donarán la única recompensa que jó tinch la presunció de creuer 'm mereixer: ; la gratitud!

¡Pobre Ramirez! ¡Estava boig!..

Com esperavas, pobre soldat de la civilisació, lo agrahiment de la patria? com tingueres eixa ridícula pretensió?...

No 't recordas de Cervantes, tu que no ets Cervantes?

No tens present á Quevedo, tu que no ets Quevedo?

¡L' agrahiment de la patria! Que vol dir eixa utoria?

¿Per ventura la patria s' ha mostrat may agrahida ab qui s' ha desvellat per ella?

No has trobat pobre é insensat Ramirez, en eix compendi de mostruositats humanas que s'apellida historia, en eix llibre ple de páginas tristes que 'ls pobles fan servir de modelo y no de exemple,— no has trobat, dich, una ingratitud, un desengany en cada página, en cada ratlla, y en cada lletra?

¡La patria agrahida!

Sarcasme, ironia, ilusió, follia... —

La nació ha donatá n' en Ramirez la recompensa que sempre sol donar á tots los que cometan la bojeria de desvetllarse, de no dormir, de no viure tranquil·ls per ella.

Ramirez es un boig, un pobre insensat y la patria li ha donat un manicomio...

— Lo cor se cubreix de dol al considerar la trista situació de un de nosaltres desgraciats germans de la literatura...

Un adalit de la santa causa del segle, un campeón decidit del adelanto, un lleial soldat de la civilisació, un mártir de la idea,—jau sumit en la miseria, sumit en un miserable hospital, vivint la vida dels boigs.

Una familia desgraciada y miserable, vey romputa la cadena que unia á tots los seus membres; una pobra mare que pateix miseria, plora l' ausència de un fill, Y lo pobre fill, que ha perdut l'enteniment, no pot ajudar á la seva família, no pot evitar la terribla miseria qu' està atravessant.

La desgracia, la miseria, la desolació persegueix á tota la família d' en Ramirez...

Seriam injustos y cruels si neguessim al poble de Barcelona la qualitat de la filantropia que no solament l' adorna, sinó que fins s' enorgulleix de tenir.

Lo públic de Barcelona es caritatius per esencia.

No en va recurrir á sos bons instints, no en va clamem per aquell pobre desventurat, no sens fonament demanem desde las columnas de aquest semanari català :

Una almoyna per un de nosaltres infelissos germans de Castella.

A. SERRA.

Solució á la xarada del número passat.

Tam-bo-ret.

Solució al geroglific del número passat.

Los dias d' erre son fatais.

XARADETA.

No he vist gos sense primera,
la segona no es gran cosa,
me moro per la tercera
de una nineta que 'm xoca.

En una dos y tercera,
que n' hi escriuria de cosas!...
Si exaumineu lo meu tot,
veureu que ensertar no costa.

X.

GEROGLÍFICH.

¿Qué diu? aaa **EVA** Rom **A.**

Las solucions se donaran en lo número de dissapte.

Publiquem ab gust la seguent llista de Suscripció á favor de D. Javier Ramirez, escriptor liberal.

La Redacció de «El Progrés» 400 rs.—Joan Jofre 100.—Un suscriptor 20.—Un democrata 20.—Un altre id. 4.—Un progresista 4.—J. R. L. suscriptor a «El Progresa» 10.—Rafel Boet 20.—J. A. 10.—Un democrata 4.—Un altre 4.—F. S. 8.—Una suscriptora 20.—Un democrata 10.—Don Ramon Prat 40.—Un democrata 4.—Un altre 4.—Un liberal 20.

Suma 762 rals Segueix oberta la suscripció en la Redacció y Administració de «El Progresa».

DIRECTORS: D. ANTON SERRA Y D. F. UBACH.

Editor responsable: D. FRANCISCO ALFONSO.

Barcelona.—Imp. de Jaume Jepús, carrer de Petritxol, 14.—1868.

— 38 —

Pera que 's realisés no hi hagué necessitat, com exigiria sens dubte algun incrèdol, de que baixés visiblement un àngel del cel, missatger de la paraula divina y 'ls portés en sos brasos á un lloc fora del perill, ó que ab la espasa, símbol de poder, que encen las flames del mateix modo que las apaga, fes cesar lo incendi y reconstruis la casa, la qual quedés dreta y sensera entre mitj de las ruinas de las altres pera perpetua memòria.

No: no hi hagué necessitat de tot això.

Perque Deu sols en ocasions molt y molt senyalades mostra son voler trencant las lleys de la naturalesa que ell mateix ha dictat; si no que de ordinari se serveix dels efectes de las propias lleys naturals pera castigar sense bastó als culpables, ó estendré sa ma protectora sobre lo cap de sus criatures.

Y pera comprender la divina intercessió hasta en los fets mes vulgars y comuns basta un cor verge y un esperit piadós.

Quan lo foch se trovava en sa major forsa y poderio, corria, com á molts homens depravats haven vist fer, cap á son acabament y ruina, y la preparava ab sus mas mateixas accions.

Apoderat ja de tot lo sostre de la botiga volgué satisfer sa voracitat ab los envigats que sostenian la teulada, á lo qual no se hi oposava res. Pero mentres que las groixudas llatas, que qui sab quant temps feya sostenian lo sostre de la casa, anaren cedint als destrossos del element devorador, faltá á la teulada lo punt de apoyo y á las parets los estravadors. Y com al mateix temps aquests se havian caldejat y esquerdat per molts puestos, vingué un moment en que perdé lo equilibri la obra dels homens, y tremolant y estremixentse com si volgués lluitar ab la mort caigué tota á la vegada ab horrorós estrepit, ofegant en son origen al mateix foch que la havia destruïda y aixecant fins al cel una columna de fum, guspiras y sendras que caigueren de nou á la terra en la mateixa forma que las plujas secas que llença un volcan en erupció.

La galeria en que estavan en Bernat y en Mateu se apoyava principalmente en una paret mestre separada de la Casa y per això se salvá de la general caiguda, puig formava un cos en cert modo independent.

Després del estrépit, las flames que amenasavan á nostres amics quedaren soterradas y deixaren de ser per ells un perill. Així ho comprengué en Mateu y digué:

— 39 —

— Gracias, Verge, gracias! Sols me queda cumplir ma prometença. Bernat, anyadí tocantlo en la espatlla pera treurerlo del arrobaient en que havia quedat, ja estem salvats.

— Sí, sí, digué aquet, mitj rient y mit plorant, hem escapat de una y bona.

— Alabat sia Deu.

— Pero los que ho han causat me la han de pagar.

— Deixat de cosas. De avuy en devant la Roser es filla meva. ¿Qué pensas tu fer?

— Anar ahont hi hage francesos y rentarme las mans ab sa sang.

— Estás ben decidit?

— Si n' estich dius? Així que pugui sortir de aqui vaig á desenterrar lo fusell del Bruch y á trepitjals los talons.

— Diu que ja son á Fransa.

— Allí 'ls perseguiré, y al infern si se n' hi van.

— Fes lo que vulgas; mes si alguna vegada te recordas del lloc en que vas neixer y vols tornar á la vila, ja saps á casa ahont es.

— Gracias, gracias. No serà la teva la última porta á que trucaré.

La nit tocava á son terme. Los galls comensaren sos cants com si res hagues succehit. Per la par en que las montanyas privaban á Hostalrich de veurer lo mar comensà á dibuixar en lo cel una faixa menos fosca, prengué lo color de cendra, passà al blanch y se torná rosa. Al últim aparegué la ensesa roda del sol que tenyí de color roig los caps.

Lo dia havia vingut á il·luminar las destrosses de la nit.

Lo foch estava totalment apagat.

En Mateu y en Bernat foren socorreguts y baixats per medi de escals.

Las ruinas quedaven y quedan encara. Lo odi dels cors espanyols á tot lo que te nom de francés durá llarg temps en la vila.